

ALEKSEJS ANDRONOVŠ

Sanktpēterburgas Valsts universitāte
baltistica@gmail.com

Patskaņu /e/, /ie/ un /æ/, /ǣ/ distribūcija latgaliešu literārajā valodā

Gan latviešu, gan latgaliešu grafētika neatspoguļo priekšējās rindas vidējā un zemā pacēluma patskaņu atšķirību, tāpēc tīri praktiski ir nepieciešami papildu burtu *e*, *ē* lasīšanas nosacījumi. Šo fonēmu izvēles apraksts tāpat ir svarīgs teorētisks jautājums, kas saistīts arī ar latgaliešu literārās valodas normatīvās izrunas noteikšanu. Tā risināšana balstāma gan uz izloksnēs sastopamām sistēmām, gan uz valodas vēsturē pastāvošām likumsakarībām. Galvenā īpatnība salīdzinājumā ar latviešu literāro valodu ir tas, ka latgaliešu valodā ne visi šaurie /e/ un /ie/ ir attīstījušies no senajiem **e*, **ē*: tie rodas arī diftongizācijas un citu vēsturisko pārmaiņu ceļā (*ī* > *ei*, *ir* > *ier* u. c.) un atkarībā no cilmes piedalās dažādās patskaņu mijas rindās. Tas apgrūtina distribūcijas nosacījumu formulēšanu, balstoties tikai uz mūsdienu valodā vērojamiem faktiem (kas būtu nepieciešams, piemēram, praktiskai valodas mācīšanai).